

William Shakespeare – Csernai Mihály – Döbrönte Zsófi

SÓVÁRGÓK

William Shakespeare – Csernai Mihály – Döbrönte Zsófi

SÓVÁRGÓK

William Shakespeare *Vízkereszt, vagy bánom is én* című drámája nyomán
Nádasdy Ádám, Szabó Lőrinc és Lévy József fordítását használva.

SZEREPLŐK:

FESTE	<i>bolond, énekmondó és narrátor</i>
VIOLA/CESARIO	<i>Orsino herceg szolgálatában</i>
ORSINO	<i>sóvárgó herceg</i>
OLIVIA	<i>grófnő, gyászruhában</i>
SEBASTIAN	<i>Viola testvére</i>

PROLÓGUS

Jön Feste. A szöveg alatt váltakozó állóképek, azokkal, akiről éppen beszél.

FESTE Tisztelt közönség, én, a Bolond,
okos és jókedvű vagyok;
eszem akkor szülte a Költő,
amikor ezt a darabot:
négy százhusz éve nézem,
hogy kacag és sír a világ,
gúnyolom a tragédiákat
s tapsolom a komédiát.

De rám e perc új szerepet ró,
mert azt kell bejelentennem,
hogy Alkotóm szava először
zendül meg ezen a színen:
ifjú színházunk most idézi
először Shakespeare szellemét,
napfényes zivatarba gyűjtve
ami benne mély, drága, szép.

Hajó törött partjainknál,
Egy utasát meglelém
Mindenki más odaveszett
A vízháborgás reggelén.
E sziget ura Orsino,
ki magához veszi e legényt.
S Cesario életét
meséli, mint nagyregényt.

Herceg úrnak is van baja,
szerelem vette el az eszét
s szerelmének, Olivíának
folyton megkéri a kezét.

Hadd meséljek hát a vágyról,
ahogy írta Shakespeare Vilmos
hogyha kell, hát bolond leszek,
Feste vagyok, nézőcinkos.

1. JELENET

Terem a Herceg palotájában. Jön Feste és Viola, mint Cesario.

FESTE Ha a herceg továbbra is így kitüntet a kedvességével, Cesario, még sokra viheted. Többre, mint bármelyikünk. Csak három napja ismer, és már nem vagy neki idegen.

CESARIO Te vagy őt tartod hangulatembernek, vagy engem komolytalannak, ha nem bízol érzelmei tartósságában. Mondd, a herceg könnyen váltogatja, hogy kit szeret?

FESTE Ó, nem, dehogy.

CESARIO Biztos vagy ebben?

FESTE Olyan biztos, mint hogy itt állok. Nézd, Cesario, őszinte leszek, nem értem ezt a kitüntetett kegyet, amiben részesít téged a herceg.

CESARIO Féltékeny vagy?

FESTE Én? Dehogy!

CESARIO Nem is kell. Ez a hercegi kegy igen nehéz teher.

FESTE Ja, persze –

CESARIO Hidd el, nem olyan könnyű az.

FESTE Majd egyszer magyarázd el, hogy kell csinálni –

CESARIO Hát –

Érkezik Orsino herceg.

Legközelebb ígérem, elhencegek.

FESTE De most itt jön a herceged.

2. JELENET

Jön Orsino herceg.

- HERCEG Ki látta Cesariót, he?
- FESTE Én azt hiszem, túlságosan is jól láttam. Valahol itt volt mellettem az előbb. Hacsak nem vált köddé azóta, még mindig itt kell lennie valahol.
- CESARIO Szolgálatára, uram, itt vagyok.
- FESTE Hát persze, mint mindig. Mindig ott, ahol lenned kell –
- HERCEG Lelépni, Feste! Átkozott bolond.
- FESTE A bolondot persze csak átkozzátok. Lenéztek, mert lenézhetnétek van. Szép dolog ez... én, aki itt legyeskedem már évek óta, most mégis egy ilyen háromnapos jöttment túrjon ki engem a bizalmas szerepéből?
- HERCEG Bizalmas, az. Aztán van, hogy hosszú órákig nem talállok.
- FESTE Itt is vagyok, ott is vagyok.
- HERCEG Akkor most itt ne legyél egy kicsit.

Feste sértődötten lelép.

- CESARIO Szolgálatára, uram, itt vagyok.
- HERCEG Cesario, te mindent tudsz, mert kitártam neked, mint kapcsos könyvet, szívem titkait. Ezért, fiú, indulj, siess a hölgyhöz: ne hagyd, hogy elzavarjon, állj oda, mondd meg nekik, hogy odanő a lábad, ha nem nyersz bebocsátást.
- CESARIO De, uram, ha annyira átjárja őt a bánat, ahogy beszélnek – akkor mért fogadna?
- HERCEG Csinálj botrányt, üvölsz, légy szemtelen, csak ne térj vissza dolgod végezetlen.
- CESARIO S ha szóba áll velem, hogyan tovább?

HERCEG Akkor tárd föl neki, hogy szeretem, rohand le, ecseteld hűségemet. Jól fogod tolmácsolni kínomat: ifjú vagy, tőled jobban elfogadja, mint egy zordabb, méltóságos követőtől.

CESARIO Nem hiszem, fenség.

HERCEG Hidd el, kis barátom. Aki téged már férfinak nevez, nem látja boldog életkorodat. Diána ajka nincs ily bársonyos; fuvolahangod vékony lánykahang, és nőies az egész figurád. A csillagokban is az van megírva, hogy te intézzed ezt. Járj sikerrel, s úgy élsz majd, mint urad, oly gazdagon: tiéd lesz mindenem.

CESARIO Töreksem megnyerni hölgyed. (*Magában*) Mily visszás követség! Kérő vagyok, hol nő lenni szeretnék.

Mindketten el.

3. JELENET

Szoba Olivia palotájában.

FESTE Hozzád szólok, ó, Ész! Ha úgy akarsz, tégy remek bolonddát! Az eszesek, akik azt hiszik, birtokolnak téged, gyakran bolondnak bizonyulnak – én meg, aki ugyebár nélkülözlek, még okos embernek is tűnhetek. Mert mit mond a bölcs Quinapalus? „Jobb egy szellemes bolond, mint egy bolondos szellem.” (*Olivia érkezik.*) Alázatos tiszteletem az úrnőnek!

OLIVIA Vigyék innen a bolondot.

FESTE Nem hallják, emberek? Vigyék innen az úrnőt!

OLIVIA Hagyd abba, porosak a vicceid. Elegem van. Ráadásul kezdesz szélhámoskodni.

FESTE Két olyan hiba, madame, amit az ital és a jó tanács megreparál. Locsold meg a bolondnak a torkát, már nem lesz poros. Beszélj a szélhámostal, hogy javuljon meg; ha megjavul, már nem szélhámos; ha nem javul meg, majd befoltozza a szabó. Csak úgy lehet javítani, embert is, ruhát is, ha foltozzuk: ha a becsületes félrelép, az csak egy rávarrott bűn-folt; ha a bűnös megtér, az csak egy rávarrott becsület-folt. Ha megfelel ez az

egyszerű logika, jó; ha nem, nem. Nagy butaság a bánathoz hűnek maradni, mikor a szépség nyíló virág. Az úrnő azt mondta: vigyék innen a bolondot, úgyhogy ismétlem: vihetik a hölgyet.

OLIVIA Ember, én azt mondtam: téged vigyenek.

FESTE Szabálysértés, még hozzá minősített eset! Úrnőm, *cucullus non facit monachum*, azaz nem a kapucni teszi a szerzetest. Az agyam belül nem tarka. Drága asszonyom, engedje bebizonyítanom: ön bolond.

OLIVIA Ha be tudod –

FESTE Bravúrosan, madame.

OLIVIA Bizonyítsd.

FESTE Ehhez ki kell kérdeznem önt, úrnőm.

OLIVIA Na jó, más időtöltésem úgy sincs, lássuk a bizonyítást.

FESTE Asszonyom, miért gyászol ön?

OLIVIA Bolond, a bátyámat gyászolom.

FESTE Gondolom, a lelke pokolra szállt, asszonyom.

OLIVIA Én tudom, hogy a lelke mennybe szállt, te bolond.

FESTE Íme, micsoda bolond maga, asszonyom: gyászolja a bátyját, miközben annak lelke a mennyben van!... Vigyék innen a bolondot!

OLIVIA A hivatásos bolond nem sért, még ha minden szava szitok is; mint ahogy egy finom úriember akkor sem szitkozódik, ha minden szava élesen elítélő.

FESTE Tegyen Mercurius jó hazudozóvá, mert jót mondasz a bolondokról!

Kopognak.

Nézzenek oda, hogy múlik az idő, már nem udvariatlan megérkezni sem ide.

OLIVIA Orsino hercegtől jött, ugye?

FESTE Az ő kíséretéből; csinos fiatalember, annyi bizonyos.

OLIVIA És a háziak közül ki állja útját?

FESTE Attól tartok, senki.

OLIVIA Hát akkor – ha a herceg nevében jött, akkor beteg vagyok, vagy nem vagyok itthon. Bánom is én, csak küldje el.

Olivia elvonul. Feste sóhajt, és Cesario felé fordul.

4. JELENET

Olivia palotája előtt.

FESTE Sajnálom, fiatalember, hogy idáig fáradt, úrnőm betegeskedik.

CESARIO Tudom, de beszélni akarok vele.

FESTE Sajnálom, fiatalember, úrnőm most tölti délutáni pihenőidejét.

CESARIO Márpedig engem azért küldtek, hogy beszéljek vele.

FESTE Nézze, fiatalember, maga ma itt nem fog az úrnőmmel beszélni.

CESARIO Derék ember vagy, de engem nem tudsz ebben a szándékomban megakadályozni. Én úgy fogok állni itt, mint egy kapufélfa; szerelhetnek énrám padot, én akkor is itt maradok, míg Olivia grófnővel nem beszélhetek.

FESTE Ej, te szemtelen, te jellemtelen. Férfinek nem elég öreg, gyerekek nem elég fiatal. Aszalt szilvának nem túl rancos, éretlennek meg nem elég zöld. Mint a borsóhüvely, mielőtt kifeslik, vagy az alma, mikor majdnem megérett. Mintha a fáról hulló dió megállna a levegőben, és nem tudná eldönteni, hogy leessen vagy visszakapaszkodjon. Mint a ma született bárány holnap. Még meg se száradt szád az anyatej, te.

CESARIO Ön szidalmazhat engem, említve zsenge koromat, én akkor is parancsot teljesítek. Tessék engem beengedni!

FESTE Látja, kedves fiatalember, itt én vagyok olyan helyzetben, mint maga a hercegnél. Én is tudok mindent a hercegnőről, akárcsak maga a hercegről. Én pedig, ezzel a tudással felvértezve csak annyit mondhatok: nem szívesen látnak itt téged.

CESARIO Annál szívesebben jövök ide. Ahol szívesen látnak, oda könnyű behatolni.

- FESTE Nade akit nem szívesen látnak, kidobni is egyszerűbb.
- CESARIO Kidobnak az ajtón, s jövök az ablakon vissza.
- FESTE Akkor bezárjuk az ablakot.
- CESARIO Kidobnak az ablakon, s jövök az ajtón.
- FESTE Akkor találunk más lyukat a kidobására.
- CESARIO Dobhatnak engem összevissza, én mindig a földre érkezem.
- FESTE Ejnye, s van még ideje tréfálkozni is.
- CESARIO Még tart a munkaidőm.
- FESTE *(ijedten)* Ha nevetetni akarja a hercegnőt, tüstént forduljon sarkon.
- CESARIO Hát akkor vigyenek engem a körterembe, ott biztos nem tudok sarkon fordulni.
- FESTE Ennyi tartást – irigylésre méltó.
- CESARIO Gerincemben tartás, még ha maga is a portás.
- FESTE Elfáradtam a csatában. Megvívтам, s elvesztettem. Fáradjon beljebb.

Beengedi Cesariót, aztán fejcsóválva elmegy.

5. JELENET

Olivia palotájának szobájában. Olivia fátyollal az arca előtt megjelenik.

- OLIVIA Halljuk megint, Orsino mit üzen.
- CESARIO Sugárzó szépség! Ékkőként ragyogó gyönyörű hölgy! – Kérem, mondja meg, ön-e a ház asszonya, mert én még sose láttam. Nem szeretném fölöslegesen elmondani a beszédemet, mert nemcsak kiválóan van megírva, de a megtanulására is nagy gondot fordítottam.
- OLIVIA Honnan jött, uram?
- CESARIO Én nem mondhatok többet, mint amit betanultam; és ez a kérdés nincs benne a szövegemben.
- OLIVIA Maga színész?

- CESARIO Nem, isten ments. De az igaz – a balsors a tanúm és annak minden nyila, hogy nem az vagyok, akit játszom. Ön a ház asszonya?
- OLIVIA Ha nem élek vissza a helyzetemmel, akkor én.
- CESARIO Márpedig, ha maga ő, akkor igenis visszaél a helyzetével: mert ami kincse van, az nem arra való, hogy megtartsa, hanem hogy átadja. Előbb folytatom az önt magasztaló beszédet, aztán előadom az üzenet magvát.
- OLIVIA Térjen rá máris a lényegre: a magasztalás alól fölmentem.
- CESARIO De én nagy fáradsággal tanultam be; és roppant költői.
- OLIVIA Annál valószínűbb, hogy hamis az egész; kérem, tartsa meg magának. Úgy hallom, pimasz volt a kapuban; én azért engedtem be, mert kíváncsi voltam magára, nem azért, hogy itt hallgassam.
- CESARIO *(szaval)* Legédesebb hölgy –
- OLIVIA Ez vigasztaló tanítás, és lehet rajta elmélkedni. Honnan idézte ezt a szöveget?
- CESARIO Orsino kebléből.
- OLIVIA A kebléből? És a keblének mely fejezetéből?
- CESARIO Hogy stílszerűen válaszoljak: Orsino szíve, *chapter one*.
- OLIVIA Ja, azt már olvastam: egy nagy tévedés az egész.
- CESARIO Asszonyom, engedje látnom az arcát.
- OLIVIA Arra is van megbízása a gazdájától, hogy az arcommal tárgyaljon? Most eltért a szerepétől. De tessék, elhúzzuk a függönyt, és megtekintheti a festményt. *(Leveszi a fátylót)* Látja, uram: ez egy ifjúkori arcképem. Ugye szép munka?
- CESARIO Mesteri, ha ez tényleg Isten munkája.
- OLIVIA Ez nem kozmetika, uram, ez anyagában ilyen: szél- és vízálló.
- CESARIO Szép ötvözet, pirosból és fehérből, a természet míves kezét dicséri. Úrnőm, ön egetverően kegyetlen, ha sírba viszi mind e bájakat, s nem készít róla reprodukciót.

- OLIVIA Magát azért küldték ide, hogy fölbecsüljön? Nem azért, hogy földicsérjen?
- CESARIO Már látom, mi a baj: a büszkesége. De ha ön ördög is – hát szépnek szép. Gazdám szereti önt. Ilyen szerelmet még az se hagyhat viszonzatlanul, aki a világ legszebbje.
- OLIVIA S hogyan szeret?
- CESARIO Önhöz imádkozik, ömlik a könnye, bóg, mint a zivatar, ég, mint a tűz.
- OLIVIA Már megmondtam, hogy nem tudnám szeretni. Tudom, hogy derék, tudom, hogy nemes, hogy gazdag, ifjú, tiszta életű, mondják, hogy művelt, s bátor katona; alakja, termete, az egész külseje igen kecses. De nem tudnám szeretni, ezt egyszer s mindenkorra fogja föl.
- CESARIO Ha lángolnék önért, úgy, mint a gazdám, oly szenvedéssel, oly halálosan, én föl nem fognám, hogy elutasít, én meg nem érteném.
- OLIVIA És mit csinálnál – illetve, csinálna?
- CESARIO Én aztán semmit. Látom, hogy a hízelgés úrnőmre nem hat, hiszen csak elbízza magát a sok dicsérettől. Én nem tennék semmit, csak várnék. Időnként adnék némi életjelet magamról, de egy szót se szólnék úrnőmhöz. Ha az úrnőm belém akar szeretni, akkor belém fog, ha nem akar, hát akkor hiába is beszélnék. Azzal a szerelemmel, amit nem old meg az idő, vesződnöm sem érdemes.
- OLIVIA Tán még hatna is – Mi a származása?
- CESARIO Jobb, mint a helyzetem (bár most megélek): nemes vagyok.
- OLIVIA Nos, mondja meg urának: nem tudnám szeretni. Többet ne küldjön, talán maga még egyszer eljöhetne, hogy elmesélje: mit szólt. – Isten áldja, és köszönöm, hogy fáradt. *(Pénzt nyújt)* Egy kis emlék.
- CESARIO Nem postás vagyok, tegye el a pénzt. A gazdám vár viszonzást, és nem én. – Ámor fagyassza meg annak szívét, akit majd ön szeret, hogy megalázzák; essék meg önnel is mindaz a rossz, mi gazdámmal. Ég önnel, szép gonosz.

Cesario el.

OLIVIA Az imént még tegezett, az jobban tetszett, mint ezek a durva szavak. „Mi a származása?” „Jobb, mint a helyzetem (bár most megélek): nemes vagyok...” – Az vagy, esküdni mernék. Bár a gazda volna ilyen, és nem a hírvívő! Érzem, ahogy a fiú ragyogásaláthatatlan, finom lopakodással szemembe mászik. Ám legyen. Hát így el lehet kapni ezt a pestist?

6. JELENET

Feste érkezik és énekel. A dal alatt Cesariót látjuk, ahogy Olivia és a herceg között oda-vissza járogat, üzeneteket visz. Múlik az idő, eltelik pár hónap.

FESTE Farok voltam egykoron, egy gyík után tekergek
 Csodámra jártak, kapcsolatunk végtelen.
 Tisztán emlékszem, egy harmatos reggelen
 Egy nagyobb darab kő okozta végzetem.

S most egyedül járok, gyíkomat keresem
 Fürge ő, nem lelem, máshova szalad
 Értelmezem újra korábbi szerepem
 És bárhogy próbálom, csak magányom marad.

Nevén is szólítom, hátha a hangom
 Fülébe jut majd, csak némi foszlány.
 Egyszer csak meglátom, mikor jó az alkony
 Szólítgatom, de nem fut oda hozzám.

Nem maradt egyedül, helyemen más van:
 Nálam is szebb, ki most van odanőve.
 Én meg eltűnök lassan egy halk vallomásban:
 Fájt, hogy el se tudtam búcsúzni tőle.

7. JELENET

Terem a Herceg palotájában, Feste itt fejezi be a dalát.

HERCEG Tessék, a munkáért. *(Pénzt ad Festének)*

FESTE Nem munka volt, uram. Nekem boldogság az ének, uram.

HERCEG Akkor a boldogságért fizetek.

FESTE Ez igaz, uram, a boldogságért előbb-utóbb fizetni kell.

HERCEG Most engedd meg, hogy elengedjelek.

FESTE Oltalmazzon a szomorúság istene, és mellényedet varrja a szabó színjatszó selyemből, mert hangulatod is változik, mint az opál színe. Én az ilyen szilárd embereket a tengerre küldeném, ahol a küldetésük lehetne akármi, az úti céljuk akármerre, úgyhogy mindig mindent jól elintéznének. Ajánlom magamat.

Feste el.

HERCEG Cesario, menj vissza a kegyetlen-szívűhöz, mondd el, hogy szerelmem nem evilági, nem sáros földbirtoka érdekel; a vagyont, mit a vaksors ráruházott, lenézem, mint a vaksorsot magát. A csodás szépség, melyet néki ad a természet – az vonzza lelkemet.

CESARIO De ha nem tudja önt szeretni?

HERCEG Ezt nem fogadom el.

CESARIO De kénytelen lesz. Ha mondjuk van egy nő (talán van is), aki az ön szívéért úgy eped, mint ön Oliváért; ezt a nőt ön nem szeretheti; közli vele; nem kénytelen a nő ezt elfogadni?

HERCEG Nincs nő, akinek mellkasa kibírná, ha benne így dobol a szenvedély, nincs női szív, mely ily nagy és erős: a nő nem bír sokat magába zárni. Szerelmét inkább étvágynak nevezném, nem májjával, csak ínyével rajong, meg is csömörlik, undor fogja el. Az én szerelmem éhes, mint a tenger, és bármit megemészt. Te ne hasonlítsd egy nő szerelmét irántam ahhoz, ahogy Oliváát imádom.

CESARIO De én tudom –

HERCEG Mit tudsz?

CESARIO – hogy nő mennyire bír férfit szeretni: oly égő szívük van, mint minékünk. Apámnak volt egy lánya; szeretett egy férfit, ahogy... mondjuk... én szeretném – ha nő lennék – fenségedet.

HERCEG S mi lett?

- CESARIO Semmi, uram; sose vallott szerelmet, hagyta, hogy titka, mint féreg a bimbót, kirágja rózsás arcát; szenvedett, és zöldessárga melankóliában csak ült, ült, a Türelem szobraként, csendes mosollyal. Ez nem szerelem?... Mi férfiak többet fogadkozunk, esküdözünk, de szavaink mögött nincs akarat. A férfi-működés esküben sok, szeretésben kevés.
- HERCEG S a nővéred? A vágyba belehalt?
- CESARIO A családban minden lány én vagyok, s minden fiú is – bár ezt nem tudom... Menjek tehát a hölgyhöz?
- HERCEG Ez a lényeg. Siess, és ezt az ékszert vidd el itt; mondd, hogy megöl, ha most elutasít.

Mindketten el.

8. JELENET

Cesario indulna teljesíteni a herceg kérését, Feste azonban útját állja.

- FESTE Hová, hová?
- CESARIO Gondolom, kitalálhatod. Oliviahhoz.
- FESTE Nagyon nem akarsz te odamenni.
- CESARIO Miből gondolod?
- FESTE Tán csak nem hiszed, hogy előttem bármi is titokban maradhat? A tudás hatalom, fiam. Itt még a falnak is füle van, és szerencsére nekem is akad még kettő.
- CESARIO Látom én mindkét füledet, mi közöm hozzá?
- FESTE Felismerem én az ármánykodást, és te készülsz valamire.
- CESARIO Nem készülök én semmire. Maximum csak arra, hogy elvigyem ezt az üzenetet Olivia hercegnőnek –

Cesario elindulna, Feste utána szól.

- FESTE Milyen érdekes az ember, nem? Egészen megváltozik a hangja, hogyha szerelmes.

- CESARIO *(megtorpan)* Szerelmes?
- FESTE *(utánozza Cesariót)* „Apámnak volt egy lánya; szeretett egy férfit, ahogy... mondjuk... én szeretném – ha nő lennék – fenségedet.”
- CESARIO Ezek az én szavaim, ne koptasd el őket.
- FESTE Koptatom? Hát azt se tudtad, hogy keveredj ki ebből a helyzetből! Te beleszerettél a hercegbe!
- CESARIO Halkabban, na.
- FESTE Nem szégyellnivaló az. Már csak arra kell rájönnöm, hogy miért viselkedsz vele úgy, mintha nem az lennél, aki láthatóan vagy, márpedig ha nem az vagy, aki láthatóan vagy, akkor valaki más vagy, ergo, ha valaki más vagy, mint ami valójában vagy, akkor –
- CESARIO Belezavarodtam, Feste.
- FESTE Beleszerettél vagy sem?
- CESARIO Lehet.
- FESTE S azt tudod, hogy ha ezt megtudja, akkor elvesztheted a bizalmát? Mit akar egy magadfajta egy hercegtől? Ti, kisfiúk, nem tudjátok, milyen az igaz szerelem.
- CESARIO Istennek hála, hogy nem vagyok kisfiú.
- FESTE Mi vagy akkor?
- CESARIO Miért mondanám el neked?
- FESTE Hidd el, jobb neked, ha elmondod, mintha magamtól jövök rá.
- CESARIO Na és ha elmondom?
- FESTE Akkor akár még cinkosod is lehetek.
- Csend.*
- CESARIO Cinkosom lennél?
- FESTE Szavamat adom.
- CESARIO És miért bízzak benned?

FESTE Bolond vagyok, nem szószegő. Ha megszegtem volna bármikor szavam, nem lenne bejárásom két udvarba is úgy, hogy erről rajtad kívül senki sem tud.

CESARIO Nem tudnak róla?

FESTE Látod, sakkban tarthatsz.

Cesario mély levegőt vesz.

CESARIO Az igazi nevem Viola. Messalina szomszédos sziget s e sziget nemesurának vagyok a lánya. A bátyámmal indultam útnak, amíg nem szenvedtünk hajótörést; napokig hánykolódtam egyedül a tengeren. A többit azt hiszem, tudod.

FESTE És a bátyáddal mi lett?

Cesario nem válaszol.

Sajnálom.

CESARIO Most, hogy tudsz rólam mindent, ne mondj senkinek semmit.

FESTE Szavamat adtam. Cinkosod vagyok a titokban. Csak engedd meg, hogy segítek.

CESARIO Csak hagyd, hogy békében végezzem dolgomat.

FESTE És mi a dolgod?

CESARIO Mondtam már: el kell vinnem ezt az üzenetet Olivíának.

FESTE Csak vigyázz, mert a hercegnő –

CESARIO Nem vitatkozom. Ha akarsz, gyere velem. Ha nem akarsz, maradj itt. A markodban vagyok, úgyis az lesz, amit akarsz.

Cesario el.

9. JELENET

Olivia kertjében.

CESARIO Üzenetet hoztam Orsinótól. Orsino szíve, *chapter twenty-one*.

OLIVIA Unalmas már ez az olvasmány, Cesario.

CESARIO Nekem nincs más könyvem, asszonyom.

OLIVIA Az értetlenség nem jó tanácsadó.

CESARIO Ha ön elpusztítja hercegemet szeretete viszonzatlanságával, tán én is eltűnök majd vele együtt.

OLIVIA Nem akarom, hogy eltűnjön.

CESARIO Én viszont nem tudok itt maradni, asszonyom.

OLIVIA Őszinte leszek, Cesario. Az én szívem azért nem dobog Orsino hercegért, mert másban találta meg a dobognivalóját.

CESARIO Akkor éppen ezért lehetne megértőbb a szív dolgában.

OLIVIA Szépségem tán nincs hatással köszívére?

CESARIO És a herceg szépsége nincs hatással az ön köszívére?

OLIVIA Nincs! Az én szívemben egy hely van kiadó, és most épp maga lett az albérlő.

CESARIO Én hűséges vagyok a herceghez, és nem akarok elköltözni. Ég önnel.

Cesario el.

10. JELENET

Sebastian érkezik, kezében egy térképpel.

SEBASTIAN Mert *ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj*, nekem meg a földön ezt a szart nézni muszáj. Furcsa város ez, mert rám köszöntek páran, nem értették, miért nem vagyok a herceg udvarában. Hát, akkor nézzük, merre van –

Feste érkezik oldalról, kiszúrja Sebastiant, megdermedve nézi.

Ó, bár anyám teremtett volna nekem több eszet, akkor lehet, hogy mégis térképész leszek. Ki akarok igazodni ezen a papíron, de ezt a nyomást nem bírom, azt se tudom, melyik a bal s a jobb kezem, s így célomat nem lelem.

FESTE *(megszólítja)* Jó napot, mondja, segíteni tudok-e?

SEBASTIAN Hogy tud-e? Szinte kérem. Mert mindenki el tud igazodni egy térképen, csak én nem, és elkél a helyi erő, hogy hadd legyek nyerő és megtaláljam végre a herceget. Nem vesztegethetem a percekét!

FESTE Hogy hívnak, fiam?

- SEBASTIAN Sebastian vagyok, messalinai nemes, és nézd, milyen szerencsétlen. Most ne vess! Mert ha új erőre kapok, esküszöm, láthatod, micsoda nemes vagyok.
- FESTE Én készséggel segítek. Mit keresel?
- SEBASTIAN Van itt egy herceg, bizonyos Orsino, s mikor kikötöttem itt, találtam pár falusit, akik mind mondták, nekem az a jó, ha odamegyek, ahol van ez az Orsino.
- FESTE Azt hiszem, értelek. Nos, egyenes leszek veled: nem mondom meg, hol a herceged.
- SEBASTIAN Nem? Aztán miért nem, tán te sem tudod? Bolond gyerek, csak az időmet vesztegetem veled.
- FESTE Valami sokkal jobbat mondok.
- SEBASTIAN Hallgatom.
- FESTE Be kell neked vallanom: van itt egy hercegnő is, Olivia, s azt hiszem, hogy jó dolgod lenne vele.
- SEBASTIAN Azt hiszed? És miből gondolod?
- FESTE Kedveli az ilyen alkatú férfiakat. Csak egy szabály van: bármit mond, te csak menj vele. Jó dolgod lesz, hidd el.
- SEBASTIAN Jó dolgom lesz, persze. Mindig ez van. Amilyen nőkkel eddig összeakadtam –
- FESTE Hidd el, ő más. Csak kövess!
- SEBASTIAN Megteszem, amit kérsz, ha cserébe, viszel engem utána a hercegnek elébe.
- FESTE Hát, ha még akarsz utána a herceggel találkozni, ám legyen.

Feste karon ragadja Sebastiant, elmennek.

11. JELENET

Olivia szobája. Cesario érkezik.

- CESARIO Üzenetet hoztam Orsinótól. Orsino szíve, *chapter twenty-one*.

OLIVIA Unalmas már ez az olvasmány, Cesario.

CESARIO Nekem nincs más könyvem, asszonyom.

OLIVIA Az értetlenség nem jó tanácsadó.

CESARIO Ha ön elpusztítja hercegemet szeretete viszonzatlanságával – tán én is eltűnök majd vele együtt.

OLIVIA Nem akarom, hogy eltűnjön.

CESARIO Én viszont nem tudok itt maradni, asszonyom.

OLIVIA Őszinte leszek, Cesario. Az én szívem azért nem dobog Orsino hercegért, mert másban találta meg a dobognivalóját.

CESARIO Akkor éppen ezért lehetne megértőbb a szív dolgában.

OLIVIA Szépségem tán nincs hatással köszívére?

CESARIO És a herceg szépsége nincs hatással az Ön köszívére?

OLIVIA Az én szívemben egy hely kiadó, és most épp maga lett az elbérelő.

CESARIO Én hűséges vagyok a herceghez, és nem akarok elköltözni. Ég önnel.

Cesario el.

12. JELENET

Olivia szobája előtt. Érkezik Feste, karon ragadva hozza Sebastiant.

FESTE Úrnőm, ahogy parancsolta, előszedtem a föld alól is.

SEBASTIAN Ne rángass már! Azt mondtad, hogy ez jó lesz –

FESTE Csss. Bízz bennem! *(fennhangon, Olivianak)* Alig tudtam rávenni, hogy idejöjjön!

OLIVIA Alig néhány perce váltunk el egymástól, Feste.

FESTE Azt mondta, ha látom, hozzam ide. Hát idehoztam.

OLIVIA Engedd el, Feste! Ne haragudj, édes Cesario. Kérlek, jó barát, hogy józansággal és ne szenvedéllyel ítélj meg ezt a barbár támadást személyed ellen. Jöjj be most a házba: ha meghallod, hogy hány ostoba viccet eszelt

ki ez a mákvirág, nevetsz majd. Nincs mért haboznod; gyere csak velem, kövess. – Még fölszámítom neki ezt: ha téged rémiszt, engem is ijeszt!
(*Festének*) Tűnj innen!

Feste hajbókolva el.

SEBASTIAN Mi zajlik itt? Mi ez az izgalom? Megőrültem, vagy inkább álmodom?
Kábítsa el az észet a szerelem: ha álom ez, hát jó hosszú legyen!

OLIVIA Nos, jöjj; bár én uralnám lelkedet!

SEBASTIAN Jövök, szép hölgy.

OLIVIA A szót kövesse tett!

Sebastian vigyorogva el, Feste érkezik újra.

FESTE Nem ez volt a terv! Minden tiszta gubanc, és most Olivíával marad ez a suhanc! Csak tudnám, Cesario merre jár. Eredek! Vallok neki mindent, mert ez így most meredek. Elmondom a hírt neki, hogyha megtalálom. Csak ez a rohangálás, bazmeg – ez a halálom!

Feste el.

13. JELENET

Orsino udvara. Cesario mellette ül.

CESARIO Bármint mondtam, a hölgy mintha süket lenne. Egyfolytában engem dicsért, s nem uramat.

HERCEG Nem értem, mit kellene tennem, hogy észrevegyen.

CESARIO Orsino – és isten lássa lelkem, nem akarom megmondani neked, hogy mit tegyél. Én, rangon aluli az úrnak –

HERCEG Beszélj csak, beszélj. Minden szavad, ami megoldást szül, gyógyír lehet sebzett szívemre.

CESARIO Talán, ha látna téged, közlékenyebb lenne. Tán annyira nem bátor asszony ez, hogy szemedben is olyan kegyetlen legyen, mint küldöncödön keresztül.

HERCEG Én még soha nem álltam nő lába elé. Nem fogom megalázni magam!

CESARIO Hónapok óta udvarolsz neki, hercegem, és ő hónapok óta ugyanazt mondja. Cselekedj ugyanúgy, s ugyanazt cselekszik mások is. Cselekedj máshogy, és más fog történni.

HERCEG Azt mondod?

CESARIO Azt bizony.

Csend.

HERCEG Másnak nem hinnék ebben a kérdésben. De te, Cesario, hűséges vagy hozzám és bízom benned, hiszen elmondtad az igazat. Az, hogy te nem csábultál el neki, mutatja irántam hűségedet.

CESARIO Én másért epedek, hercegem, nem tudnék Olivíára olyan szemmel nézni.

HERCEG S kiért epedsz? Mondd el hát, hiszen bizalmam töretlen feléd.

CESARIO Nincs oly messze sem ő, sem az idő, hogy ez kiderüljön.

HERCEG Parancsolom, hogy mondd el.

CESARIO Nem tehetem. Érzelem dolgában nincs helye parancsnak.

HERCEG Igaz is. *(sóhajt)* Akkor hát – jelentsd jöttömet Olivíának, én fél óra múlva indulok utánad.

CESARIO Ne várjam meg, hercegem?

HERCEG Egyedül kell végigcsinálnom ezt. Csak formáság ez a követség, és azt hiszem, az utolsó, amit várok tőled. Isten veled, találkozzunk. Indulj rögtön. Ne hagyj cserben.

CESARIO Nem hagynálak soha. Indulok.

Cesario el. A Herceg sóhajt egyet, ő is elmegy készülődni.

14. JELENET

Cesario úton Olivia felé. Feste eléugrik.

FESTE Megállj!

CESARIO Újabban tán bandita lettél?

- FESTE Bandita tán nem vagyok, mégis rosszat követtem el.
- CESARIO Mi történt?
- FESTE Azt reméltem, téged ott talállak úrnőmnél, s egy óvatlan pillanatban téged majd kicseréllek, s így mindenki nyerhet a cselszövésen.
- CESARIO Hogy érted, hogy ki akarsz cserélni? Tán van valahol egy másik énbőlőlem? Vagy te vennéd át a helyemet? Már megbocsáss, de még csak nem is hasonlítunk –
- FESTE Egy ifjúval találkoztam, aki szakasztott olyan, mint te. Mintha tükröt raknék eléd, s belenéznel, csak ő nem tükörkép –
- CESARIO Mit beszélsz bolondul?
- FESTE De így, hogy nem voltál ott, improvizálnom kellett. S bár te csak alig pár perccel korábban hagytad el a kastélyt, mint ahogy mi ezzel az ifjúval megérkeztünk, hát én berángattam, s elhitettem a hercegnővel, hogy az te vagy.
- CESARIO Mit csináltál?
- FESTE Azt reméltem, Olivia észre se veszi majd a különbséget.
- CESARIO Mit tettél velem, Feste? Én meg bevallottam a hercegnek, hogy Olivia értem van oda, s én mégse tettem semmit. Ezért küldött most újra –
- FESTE Még mindig nem tudja elfogadni, hogy a hercegnő nem szereti? Azok után, hogy megtudta, érted van oda – ?
- CESARIO Én meg rábeszéltem, hogy jöjjön ide és vallja meg szerelmét a hercegnőnek.
- FESTE S ha észreveszi, hogy te a hercegnővel vagy, akkor –
- CESARIO De én nem vagyok a hercegnővel!
- FESTE Ezt próbáld meg nekik elmagyarázni!
- CESARIO Elvesztem. Kész, teljesen elvesztem. Elbujdosok szégyenemben.
- FESTE Megoldom –

CESARIO Eleget tettél már, Feste.

Cesario elindul, Feste utána kiált.

FESTE Szép dolog a szerelem mindig, Viola. És Feste nem állhat a szerelmesek útjába! Mondd meg a hercegnek, hogy ki vagy.

CESARIO Azt hiszed, azok után, hogy hónapokig megvezettem, van még ennek jelentősége?

FESTE Én értem, hogy ahhoz, hogy biztonságban légy, a herceg óvására volt szükség. Én még azt is megértem, hogy csak férfiként tudtál a bizalmába férkőzni. Továbbmegyek, az is kerek, hogy ezek után beleszerettél. De az nem fér a fejembe, hogy miért vagy ilyen gyáva?

CESARIO Inkább halok meg gyáván, mint szégyenben.

FESTE Ki a szerelmet szégyelli, a boldogságot sem érdemli.

CESARIO De mit tegyek, bazmeg?

FESTE Gyere.

Feste és Cesario futva el.

15. JELENET

Orsino érkezik Olivia kertjébe.

HERCEG Be furcsa, hogy az ember látja, milyen kacagnivaló bolond más, mikor szerelmes, mégis egyszer aztán kikacagtatja saját magát is, amikor szerelembe esik ő is. Nem fontolgat az, ki szívével szeret, mert szíve titkát bátran megmutatni kész! A világ sem örök, így nem vitás: érzelmeinkben is van változás. Nyitott kérdés, mely el nem döntetett: mi hatalmasabb: sors vagy szeretet?

Érkezik Olivia.

Itt jön a grófnő: földön jár a menny!

OLIVIA Mit kér, uram, azonkívül, amit nem adhatok? Mivel szolgálhatok?

HERCEG Drága Olivia –

OLIVIA Ha csak a régi nóta lesz, uram, az terhes és undok az én fülemnek, mint ordibálás szép zene után.

HERCEG Ily kegyetlen?

OLIVIA Nem, uram. Ily kitartó.

HERCEG A gonoszságban? Maga szívtelen, kinek hálátlan oltárára lelkem hiába hordta a leghűbb imádat könyörgő szavait! – Most mit tegyek?

OLIVIA Amit jónak lát, fenség, tegye azt.

Sebastian lép ki a kastélyból az udvarra. Oliviahoz lép, átöleli, bizalmaskodik.

HERCEG Hát te? Hű apródom, Cesario, mi lelt téged?

SEBASTIAN Hogy engem? Semmi nem lelt, kérem, csak követtem azt, amit még nem. Soha ilyen szép dallammal nem hívott senki magához, mikor úrnőm kérte tőlem, borultam én lábához. Meg borultam én máshoz is, csak amire kértek, hadd ne soroljam, úgyis tudja ön is, mi a lényeg.

HERCEG Ejnye! Te rókakölyök! Mivé fogsz fajulni, ha dérral hinti bundádat a kor? Vagy lelkedben a bűn úgy árad el, hogy önmagadnak romlása leszel?

SEBASTIAN Nem is ismerem magát –

HERCEG Hát megtagadsz. Engem, aki szívem minden kincsét veled osztottam meg. Áruló!

OLIVIA Megtagadod uradat? Hát engem is meg fogsz tagadni?

SEBASTIAN Nem értek én semmit –

OLIVIA Ilyen rövid szereteted?

SEBASTIAN Micsoda véletlenek. Azt hiszem, ez Orsino, kit még nem ismerek. De uram, sokan magához küldtek, mindhiába, mikor néhány órája partot értem Illyriába’.

HERCEG Volt fél év is az a néhány óra.

SEBASTIAN Mikor idehoztak, utána rögtön tettem, mit diktált a férfiosztön.

HERCEG Hogy van merszed? Nem gondoltam, hogy ezt mondom, de Cesario –
takarodj a szemem elől, mielőtt összeverlek!

Feste és Cesario érkezik, a herceg utolsó mondatát Cesario is meghallja, aki Violaként érkezik.

VIOLA Takarodjak hát, hercegem?

A herceg odanéz.

HERCEG Ki vagy te, s miért válaszolsz a bitang helyett?

FESTE Kérem, Orsino herceg, ha ismer istent s embert, hallgassa végig ezt a
szegény lányt. Ami itt van, mindenről én tehetek.

SEBASTIAN Itt a legény, akiről beszéltem!

OLIVIA Magyarázatot kérek, Feste! Mi ez az egész?

FESTE Nekem is nehéz megállnom, hogy én beszéljek, de itt a vallomás nem
engem illet.

Csend. Feste Viola mögé lép, böködi.

Mondd, amit nekem mondtál, amíg ideszaladtál.

VIOLA Hercegem, drága Orsinóm, nem a szemed káprázik. Nézd hát sapkámat, és
tudd meg, ki vagyok. *(Felveszi Cesario sapkáját)* Látod-e ki vagyok?

HERCEG Esküdni mernék, hogy te vagy az: árulóm, kit épp az imént akartam
agyonverní.

SEBASTIAN Viola!

VIOLA Sebastian!

Megölelik egymást.

OLIVIA Nem értek semmit.

VIOLA Úrnőm, én vagyok, ki hónapokat udvarolt neked a herceg nevében. Kinek
szerelmedet vallottad, kit visszautasítottam.

OLIVIA Tán azt mondd, nőbe szerettem bele?

VIOLA Nézd meg testvérem, ki úgy néz ki, mint én, talán esze is van annyi.

FESTE Ne túlozzunk –

SEBASTIAN Én ezt a hölgyet itt ma eljegyeztem.

HERCEG *(elteszi a kardját)* S velem mi lesz?

VIOLA *(közel lép)*

Mindenem elfér e nagykabát alatt,
Mert semmim sincs, mit hirtelen adhatnék,
Csak én magam, testem s szellemem maradt,
Mi rád vágyik, csak téged akar rég.

S most, hogy vallhatok, engedd, hogy mondjam,
Hogy felszolgáljam legbensőbb titkaim:
Mélységet adok, és nem maradsz szomjan,
Mert itatnak ölelő karjaim.

Csend.

FESTE *(pityereg)* Ez gyönyörű.

HERCEG Cesario – elmondtad legalább ezerszer, hogy nőt úgy nem imádnál, ahogy engem.

VIOLA És újra elmondom mindezt, ha kell, és minden esküt úgy őrzök szívemben, ahogy az égi szféra a tüzet, mely elválaszt nappal és éjszakát.

HERCEG Hát akkor – ?

VIOLA Hát akkor.

A herceg mellé lép.

Viola vagyok.

HERCEG Neved oly szépen cseng ajkaidról, mint az édes méz. Ez ismeretlen nekem.

VIOLA Mondd csak ki, Orsino! Szeretsz-e, mondd? Elfogadsz-e így?

OLIVIA Felség, ha továbbgondoljuk a dolgot, s ön elfogadna sógornőnek is, két esküvőt tarthatnánk egy napon, az én házámban és költségemen.

HERCEG Nem tudom –

FESTE Mit nem tud, felség?

HERCEG Valóban ilyen könnyű lenne? A szerelem?

FESTE Tán könnyűnek tűnik?

SEBASTIAN Nekem könnyű kimondanom: Olivia, szeretlek.

OLIVIA Szeretlek.

VIOLA *(Hercegnek)* Szeretlek.

A Herceg nem mond semmit.

FESTE Hercegem?

HERCEG Ha ez ilyen könnyű lenne –

FESTE *(énekelni kezd)*

Én parancsolni nem fogok,
Mert érzelemben nincs helye.
Maximum csak kérhetem,
Hogy amit érez, vallja be.

Szerelem-e, vagy csak apró,
Ici-pici vonzódás.
Ki tudja ezt eldönteni?
Csakis Ön és senki más.

Az epilóg fontosságát
Magyaráznom miért kell?
És a néző, teljes joggal
Tanulságot igényel.

Elfáradt a komédia,
Alfa és az ómega,
Ha másra nem is, ránk igazán
Figyelhetnél, kollega.

Hosszú csend, kiáll a zene. mindenki a Herceget nézi. A Herceg körbenéz a többi szereplőn és a közönségen is.

HERCEG Most mit néztek? Én vagyok a herceg. Majd kimondom, ha akarom.

Megfogja Viola kezét, megsimogatja, csókolóznak. Zene vissza, Feste énekli az utolsó sorokat, közben lassan sötét lesz.

FESTE *(folytatja a dalt)*

Vonjuk le a tanulságot,
És mindenki hazamehet
Sóvárogni hosszan is,
De szeretni csak egyszer lehet.

Sötét lesz most a színpadon,
És még mindig énekelek
Így rendelte a rendező,
És neki nem ellenkezek.

Azt mondták, hogy ez a vizsga
Negyedórás lehet majd
Köszönjük hát türelmüket,
Hogy viselték ez elmebajt.

Sötét. Független.

Vége.